

विषयसूची

विषय	पृष्ठ सङ्ख्या
शोध निर्देशकको सम्मति	i-xvi
भावहरण नगरिएको प्रतिज्ञापत्र	
भावहरण नगरिएको प्रमाण-पत्र	
कृतज्ञता	
सङ्केत सूची	
पहिलो अध्याय	
शोध-प्रबन्धको परिचय	१-१५
१. शोध प्रस्तावना	
१.२ शोधको शीर्षक	
१.३ शोधको समस्याकथन	
१.४ शोधको उद्देश्य	
१.५ पूर्व कार्यको सर्वेक्षण	
१.६ शोध-प्रबन्धको औचित्य	
१.७ शोध विधि	
१.७.१ सामग्री सङ्कलन विधि	
१.७.२ सैद्धान्तिक विश्लेषण विधि	
१.८ शोध-प्रबन्धको सीमाङ्कन	
१.९ शोध-प्रबन्धको रूपरेखा	
१.१० भावी शोधकर्तालाई सुझाउ	

दोस्रो अध्याय

पृष्ठ सङ्ख्या

समाज, राजनीति र साहित्यको पारस्परिक सम्बन्धको विवेचना

१६-३६

२.१ समाज र राजनीतिको सम्बन्ध

२.२ समाज र साहित्यको सम्बन्ध

२.३ राजनीति र साहित्यको सम्बन्ध

२.४ 'समाज-राजनैतिक चेतना' पदावलीको अर्थ एवम् व्याख्या

२.५ साहित्यमा समाज-राजनैतिक चेतनाको स्वरूप

२.५.१ साहित्यभित्र समाज

२.५.२ साहित्यभित्र सत्ता अनि साहित्यकारको स्थिति

२.५.३ साहित्य अनि पाठकको सम्बन्धको विश्लेषण

२.६ स्वातन्त्र्योत्तर दार्जिलिङका नेपाली नाटकमा समाज-राजनैतिक चेतनाको स्वरूप

२.६.१ वर्ग चेतना

२.६.२ जातीयता

२.६.३ लैङ्गिकता

२.६.४ धार्मिकता

२.६.५ प्रादेशिकता

२.६.६ भाषा

२.६.७ मानव अधिकार

२.६.८ मानव सम्बन्ध

२.६.९ दलित सन्दर्भ

२.६.१० देशभक्ति

- २.६.११ राजनैतिक सहभागिता
- २.६.१२ व्यवस्थाप्रति चिन्ता
- २.६.१३ सत्ता-मोह
- २.६.१४ सामाजिक व्यवस्था
- २.७ निष्कर्ष

तेस्रो अध्याय

भारतीय नेपाली नाट्य साहित्यको सर्वेक्षण

पृष्ठ सङ्ख्या ३६-५४

३.१ भारतीय नेपाली नाटकको परम्परा

३.१.१ दार्जिलिङका नेपाली नाटक परम्परा

३.१.२ पूर्वाञ्चल क्षेत्रका नेपाली नाटक परम्परा

३.१.३ डुवर्सका नेपाली नाटकको परम्परा

३.१.४ सिक्किमका नेपाली नाटक परम्परा

३.१.५ अन्य क्षेत्रका नेपाली नाटक परम्परा

३.२ स्वतन्त्रतापूर्व दार्जिलिङका नेपाली नाटक: प्रवृत्ति एवम् उपलब्धि

३.२.१ स्वतन्त्रतापूर्व दार्जिलिङका नेपाली नाटकको प्रवृत्ति

३.२.२ स्वतन्त्रतापूर्व दार्जिलिङका नेपाली नाटकको उपलब्धि

३.३ स्वातन्त्र्योत्तर दार्जिलिङका नेपाली नाटक: प्रवृत्ति एवम् उपलब्धि

३.३.१ स्वातन्त्र्योत्तर दार्जिलिङका नेपाली नाटकको प्रवृत्ति

३.३.२ स्वातन्त्र्योत्तर दार्जिलिङका नेपाली नाटकको उपलब्धि

३.४ निष्कर्ष

चौथो अध्याय

स्वातन्त्र्योत्तर दार्जिलिङका प्रमुख नेपाली नाटकमा समाज-राजनैतिक चेतनाको

विश्लेषण

पृष्ठ सङ्ख्या ५५-१४८

- ४.१ प्रस्तावना
- ४.२ नाटककार तुलसीबहादुर छेत्रीको **जमाना बदलियो** नाटकमा समाज-राजनैतिक चेतना
 - ४.२.१ नाटककार तुलसीबहादुर छेत्री
 - ४.२.२ **जमाना बदलियो** नाटकको कथासार
 - ४.२.३ समाज-राजनैतिक चेतनाको दृष्टिले **जमाना बदलियो** नाटकको विश्लेषण
 - ४.२.३.१ वर्ग चेतना
 - ४.२.३.२ मानव सम्बन्ध
 - ४.२.३.३ व्यवस्थाप्रति चिन्ता
 - ४.२.३.४ जातीयता
 - ४.२.३.५ प्रादेशिकता
 - ४.२.३.६ धार्मिकता
 - ४.२.३.७ लैङ्गिकता
 - ४.२.४ निष्कर्ष
 - ४.३ नाटककार पूर्ण गुरुङ 'निरुपम' को **बन्दकी राखिएको सिंदूर** नाटकमा समाज-राजनैतिक चेतना
 - ४.३.१ नाटककार पूर्ण गुरुङ 'निरुपम'
 - ४.३.२ **बन्दकी राखिएको सिंदूर** नाटकको कथासार
 - ४.३.३ समाज-राजनैतिक चेतनाको दृष्टिले **बन्दकी राखिएको सिंदूर** नाटकको विश्लेषण
 - ४.३.३.१ देशभक्ति
 - ४.३.३.२ जातीयता
 - ४.३.३.३ मानव सम्बन्ध

- ४.३.३.४ प्रादेशिकता
- ४.३.३.५ लैङ्गिकता
- ४.३.४ निष्कर्ष
- ४.४ नाटककार जसयोञ्जन 'प्यासी' को नयाँ सूर्यको प्रतीक्षामा नाटकमा समाज-राजनैतिक चेतना
- ४.४.१ नाटककार जस योञ्जन 'प्यासी'
- ४.४.२ नयाँ सूर्यको प्रतीक्षामा नाटकको कथासार
- ४.४.३ समाज-राजनैतिक चेतनाको दृष्टिले नयाँ सूर्यको प्रतीक्षामा नाटकको विश्लेषण
- ४.४.३.१ वर्ग चेतना
- ४.४.३.२ लैङ्गिकता
- ४.४.३.३ धार्मिकता
- ४.४.३.४ प्रादेशिकता
- ४.४.३.५ मानव सम्बन्ध
- ४.४.३.६ मानव अधिकार
- ४.४.३.७ सत्ता-मोह
- ४.४.३.८ व्यवस्थाप्रति चिन्ता
- ४.४.३.९ राजनैतिक सहभागिता
- ४.४.४ निष्कर्ष
- ४.५ नाटककार मनबहादुर मुखियाको फेरि इतिहास दोहोरिन्छ नाटकमा समाज-राजनैतिक चेतना
- ४.५.१ नाटककार मनबहादुर मुखिया
- ५.५.२ फेरि इतिहास दोहोरिन्छ नाटकको कथासार
- ४.५.३ समाज-राजनैतिक चेतनाको दृष्टिले फेरि इतिहास दोहोरिन्छ नाटकको विश्लेषण
- ४.५.३.१ मानव सम्बन्ध
- ४.५.३.२ मानव अधिकार
- ४.५.३.३ सत्ता-मोह
- ४.५.३.४ व्यवस्थाप्रति चिन्ता

- ४.५.३.५ वर्ग चेतना
- ४.५.३.६ राजनैतिक सहभागिता
- ४.५.३.७ जातीयता
- ४.५.३.८ प्रादेशिकता
- ४.५.४ निष्कर्ष
- ४.६ नाटककार शरद छेत्रीको **खूब नाच्यो कठपुतली** नाटकमा समाज-राजनैतिक चेतना
- ४.६.१ नाटककार शरद छेत्री
- ४.६.२ **खूब नाच्यो कठपुतली**को कथासार
- ४.६.३ समाज-राजनैतिक चेतनाका दृष्टिले **खूब नाच्यो कठपुतली** नाटकको विश्लेषण
- ४.६.३.१ देशभक्ति
- ४.६.३.२ वर्ग चेतना
- ४.६.३.३ व्यवस्थाप्रति चिन्ता
- ४.६.३.४ मानव सम्बन्ध
- ४.६.३.५ राजनैतिक सहभागिता
- ४.६.३.६ मानव अधिकार
- ४.६.४ निष्कर्ष
- ४.७ नाटककार पी.अर्जुनको **हाँस्टै जल्लुपछ** नाटकमा समाज-राजनैतिक चेतना
- ४.७.१ नाटककार पी. अर्जुन
- ४.७.३ समाज-राजनैतिक चेतनाका दृष्टिले **हाँस्टै जल्लुपछ** नाटकको विश्लेषण
- ४.७.२ **हाँस्टै जल्लुपछ** नाटकको कथासार
- ४.७.३.१ मानव सम्बन्ध
- ४.७.३.२ मानव अधिकार
- ४.७.३.२ सत्ता-मोह
- ४.७.३.३ व्यवस्थाप्रति चिन्ता
- ४.७.३.४ वर्ग चेतना

- ४.७.३.५ राजनैतिक सहभागिता
- ४.७.४ निष्कर्ष
- ४.८.नाटककार मोहन-पुकारका नाटक **मखुन्डो** मा समाज-राजनैतिक चेतना
- ४.८.१ नाटककार मोहन-पुकार
- ४.८.२ **मखुन्डो** नाटकको कथासार
- ४.८.३ समाज-राजनैतिक चेतनाका दृष्टिले **मखुन्डो** नाटकको विश्लेषण
- ४.८.३.१ मानव सम्बन्ध
- ४.८.३.२ राजनैतिक सहभागिता
- ४.८.३.३ लैङ्गिकता
- ४.८.३.४ जातीयता
- ४.८.३.५ व्यवस्थाप्रति चिन्ता
- ४.८.४ निष्कर्ष
- ४.९.नाटककार सीके श्रेष्ठको **हाम्रो लभ स्टोरी** नाटकमा समाज-राजनैतिक चेतना
- ४.९.१ नाटककार सीके श्रेष्ठ
- ४.९.२ **हाम्रो लभ स्टोरी** नाटकको कथासार
- ४.९.३ समाज-राजनैतिक चेतनाका दृष्टिले **हाम्रो लभ स्टोरी** नाटकको विश्लेषण
- ४.९.३.१ मानव सम्बन्ध
- ४.९.३.२ सामाजिक व्यवस्था
- ४.९.३.३ व्यवस्थाप्रति चिन्ता
- ४.९.४ निष्कर्ष
- ४.१०.नाटककार राजु प्रधान 'हिमांशु' को **प्रतिभा रोएको शहर** नाटकमा समाज-राजनैतिक चेतना
- ४.१०.१ नाटककार राजु प्रधान 'हिमांशु'
- ४.१०.२ **प्रतिभा रोएको शहर** नाटकको कथासार
- ४.१०.३ समाज-राजनैतिक चेतनाका दृष्टिले **प्रतिभा रोएको शहर** नाटकको विश्लेषण
- ४.१०.३.१ मानव सम्बन्ध

- ४.१०.३.२ राजनैतिक सहभागिता
- ४.१०.३.३ लैङ्गिकता
- ४.१०.३.४ सत्ता-मोह
- ४.१०.३.५ देशभक्ति
- ४.१०.३.६ व्यवस्थाप्रति चिन्ता
- ४.१०.३.७ मानव अधिकार
- ४.१०.३.८ धार्मिकता
- ४.१०.४ निष्कर्ष
- ४.११ नाटककार नन्द हांगखिमका युद्धहरू नाटकमा समाज-राजनैतिक चेतनाको अध्ययन
- ४.११.१ नाटककार नन्द हांगखिम
- ४.११.२ युद्धहरू नाटकको कथासार
- ४.११.३ समाज-राजनैतिक चेतनाका दृष्टिले युद्धहरू नाटकको विश्लेषण
- ४.११.३.१ मानव सम्बन्ध
- ४.११.३.२ सत्ता-मोह
- ४.११.३.३ व्यवस्थाप्रति चिन्ता
- ४.११.३.४ वर्ग चेतना
- ४.११.३.५ मानव अधिकार
- ४.११.३.६ राजनैतिक सहभागिता
- ४.११.३.७ देशभक्ति
- ४.११.३.८ लैङ्गिकता
- ४.११.४ निष्कर्ष
- ४.१२.नाटककार किरण ठकुरीको अमर आत्मा नाटकमा समाज-राजनैतिक चेतना
- ४.१२.१ नाटककार किरण ठकुरी
- ४.१२.२ अमर आत्मा नाटकको कथासार
- ४.१२.३ समाज-राजनैतिक चेतनाका दृष्टिले अमर आत्मा नाटकको विश्लेषण

- ४.१२.३.१ वर्ग चेतना
- ४.१२.३.२ राजनैतिक सहभागिता
- ४.१२.३.३ जातीयता
- ४.१२.३.४ दलित सन्दर्भ
- ४.१२.३.५ देशभक्ति
- ४.१२.३.६ लैङ्गिकता
- ४.१२.४ निष्कर्ष

पाँचौँ अध्याय

समाज-राजनैतिक चेतना प्रयोगका दृष्टिले स्वातन्त्र्योत्तर दार्जिलिङका प्रमुख नेपाली

नाटक र नाटककारको मूल्याङ्कन

पृष्ठ सङ्ख्या १४९ -१९७

५.१ विवेच्य नाटकहरूका वस्तुपक्ष

- ५.१.१ जमाना बदलियो नाटकका नाटककार तुलसीबहादुर छेत्री
- ५.१.२ फेरि इतिहास दोहोरिन्छ नाटकका नाटककार मनबहादुर मुखिया
- ५.१.३ हाँस्टै जल्नु पर्छ नाटकका नाटककार पी. अर्जुन
- ५.१.४ बन्दकी राखिएको सिंदूर नाटकका नाटककार पूर्ण गुरुङ 'निरुपम'
- ५.१.५ हाम्रो लभ स्टोरी नाटकका नाटककार सीके श्रेष्ठ
- ५.१.६ नयाँ सूर्यको प्रतीक्षामा नाटकका नाटककार जस योजन 'प्यासी'
- ५.१.७ खूब नाच्यो कठपुतली नाटकका नाटककार शरद छेत्री
- ५.१.८ युद्धहरू नाटकका नाटककार नन्द हांगखिम
- ५.१.९ मखुन्डो नाटकका नाटककार मोहन-पुकार
- ५.१.१० प्रतिभा रोएको शहर नाटकका नाटककार राजु प्रधान 'हिमाशु'
- ५.१.११ अमर आत्मा नाटकका नाटककार किरण ठकुरी

५.२ विवेच्य नाटकहरूका शिल्पपक्ष

- ५.२.१ जमाना बद्लियो नाटकका नाटककार तुलसीबहादुर छेत्री
- ५.२.२ फेरि इतिहास दोहोरिन्छ नाटकका नाटककार मनबहादुर मुखिया
- ५.२.३ हाँस्टै जल्नु पर्छ नाटकका नाटककार पी. अर्जुन
- ५.२.४ बन्दकी राखिएको सिंदूर नाटकका नाटककार पूर्ण गुरुड 'निरुपम'
- ५.२.५ हाम्रो लभ स्टोरी नाटकका नाटककार सीके श्रेष्ठ
- ५.२.६ नयां सूर्यको प्रतीक्षामा नाटकका नाटककार जस योज्जन 'प्यासी'
- ५.२.७ खूब नाच्यो कठपुतली नाटकका नाटककार शरद छेत्री
- ५.२.८ युद्धहरू नाटकका नाटककार नन्द हांगखिम
- ५.२.९ मखुन्डो नाटकका नाटककार मोहन-पुकार
- ५.२.१० प्रतिभा रोएको शहर नाटकका नाटककार राजु प्रधान 'हिमाशु'
- ५.२.११ अमर आत्मा नाटकका नाटककार किरण ठकुरी

५.३ समाज-राजनैतिक चेतनापरक नाट्य लेखनमा विवेच्य नाटककारहरूका

भूमिका

- ५.३.१ जमाना बद्लियो नाटकका नाटककार तुलसीबहादुर छेत्री
- ५.३.२ फेरि इतिहास दोहोरिन्छ नाटकका नाटककार मनबहादुर मुखिया
- ५.३.३ हाँस्टै जल्नु पर्छ नाटकका नाटककार पी. अर्जुन
- ५.३.४ बन्दकी राखिएको सिंदूर नाटकका नाटककार पूर्ण गुरुड 'निरुपम'
- ५.३.५ हाम्रो लभ स्टोरी नाटकका नाटककार सीके श्रेष्ठ
- ५.३.६ नयां सूर्यको प्रतीक्षामा नाटकका नाटककार जस योज्जन 'प्यासी'
- ५.३.७ खूब नाच्यो कठपुतली नाटकका नाटककार शरद छेत्री
- ५.३.८ युद्धहरू नाटकका नाटककार नन्द हांगखिम
- ५.३.९ मखुन्डो नाटकका नाटककार मोहन-पुकार
- ५.३.१० प्रतिभा रोएको शहर नाटकका नाटककार राजु प्रधान 'हिमाशु'
- ५.३.११ अमर आत्मा नाटकका नाटककार किरण ठकुरी

५.४ निष्कर्ष

छैटौँ अध्याय

उपसंहार एवम् निष्कर्ष

पृष्ठ सङ्ख्या १९८-२०६

परिशिष्ट

२०७ -२१२

सन्दर्भ सूची

२१३-२२२